

staatsbosbeheer

Staatsbosbeheer in Limburg

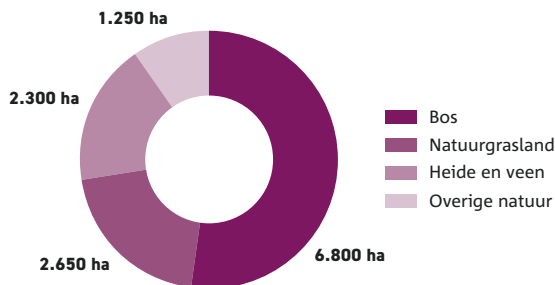
Natuur om van te genieten | Jaaroverzicht 2023

Staatsbosbeheer wil zoveel mogelijk mensen laten genieten van de Limburgse natuur. Daarom investeren we in de ontwikkeling van nieuwe natuur, beheer, recreatie, natuurherstel, nieuw bos, cultuur en participatie. Onze natuurterreinen zijn voor de regio van grote betekenis. In dit jaaroverzicht belichten wij een kleine greep uit ons werk in Limburg.

Beheer

In Limburg beheert Staatsbosbeheer (kalk)graslanden, heuvelland, heidegebieden, bossen, moerassen en pelen (afgegraven hoogveen). Bijna 13.000 hectare natuur, waarvan 6.800 ha bos, 2.650 ha natuurgrasland, 2.300 ha heide en veen en veen.

13.000 hectare natuur

Maar ook 64 km heggen, 1.165 knotbomen en 40 ha hoogstamboomgaard. Dit alles willen we graag behouden, ook voor generaties na ons. Zo'n 50 vaste medewerkers werken met veel enthousiasme dagelijks aan en in deze gebieden, verdeeld over 3 beheerteams en een team Advies & Projecten.

In onze terreinen zijn talloze cultuurhistorische sporen en structuren zichtbaar die bijdragen aan de streekidentiteit en waardevol zijn vanuit historisch wetenschappelijk perspectief. Voorbeelden daarvan zijn de grafheuvels in het Vijlenerbos, oude loopgraven op de Meinweg en de oude veenbanen met boerenkuilen in de Pelen. In het Leudal ligt een uitgestrekt grafveld dat gebruikt werd van de late bronstijd tot de vroege ijzertijd. De kalksteengroeven (mergelgrotten) in Zuid-Limburg en de veenputten in de Pelen zijn restanten van grondstofwinning in oude tijden.

Ruben WerumeusBuning aan het werk met vrijwilligers.

We beheren ook een aantal gebouwde Rijksmonumenten, zoals het Genneper Huys, de ruïne van een oude Middeleeuwse burcht bij Gennep, de kapel en begraafplaats van het voormalige Sint Ludwigklooster in Vlodrop, de Leu-molen in Nunhem en de prehistorische vuursteenmijn in het Savelsbos.

Beheer samen met Binnenwerk en vrijwilligers

Diverse teams van Binnenwerk en vrijwilligers zijn voor Staatsbosbeheer aan de slag in natuur- en recreatiebeheer. Binnenwerk (onderdeel van het Ministerie van Binnenlandse Zaken) creëert duurzame banen voor mensen met een arbeidsbeperking. 'De inzet van Binnenwerk is breed, van rastercontroles en onderhoud, maaien en snoeien tot lichte beheersmaatregelen met machines en tractorwerkzaamheden', vertelt Ruben WerumeusBuning, boswachter beheer.

'Er zijn ook verschillende vrijwilligers- en zorggroepen voor Staatsbosbeheer actief. Vrijwilligers doen meer handmatige werkzaamheden, bijvoorbeeld dennetjes van de heide verwijderen, vuil ruimen met prikstokken, het wassen van routeborden, kleine zaagwerkzaamheden, paden opschoonen en waar nodig bomen eruit halen. Om vrijwilligers te binden wil je ze werk aanbieden wat hen aanspreekt. We gaan dan ook regelmatig met elkaar om tafel om te kijken hoe het gaat.

Mooi is dat de groepen zelf input kunnen geven over wat hen drijft om zo beter passend werk te kunnen doen. Zo hebben we voor elk gebied wel een zorggroep of vrijwilligersgroep die klusjes voor ons doen. Het zijn een hele hoop handjes die kleinschaliger werk kunnen doen dat anders niet gedaan wordt. Ze verzetten veel werk en vaak ook heel specifiek werk. Vind maar eens iemand die één

Beeld: Marco van de Burgwal

Eén van de vier nieuwe zijgangen met zicht op prehistorische gangenstelsels in de Vuursteenmijn.

keer in de week dennen eruit gaat trekken op de hei zodat deze niet overwoekerd wordt en uit eindelijk verdwijnt.'

'Het levert me echt plezier op om met deze groepen te werken', gaat Ruben verder. 'Bij Binnenwerk zie je echt ontwikkeling, die jongens en meiden gaan naar school en hebben als ze starten nog weinig kennis en kunde. Een deel van de groep gaat naar Yuverta en doet MBO Bos en Natuurbeheer niveau 2 en 3. Je ziet ze een ontwikkeling doormaken. Je kunt steeds meer van de groep vragen én je krijgt ook steeds meer vragen en inhoud van de groep terug waardoor je ziet dat ze echt begrijpen waar het werk over gaat. Het zijn groepen waar we trots op zijn. Ze komen van ver en hebben soms een moeilijk verleden. Nu hebben ze een plek waar ze gewaardeerd worden en er vertrouwen is dat ze iets kunnen betekenen.'

Toekomstbestendige bossen; de aanleg is nog knap lastig

Een monotone zee van dennen, het is een beeld dat steeds meer tot het verleden gaat behoren. Tegenwoordig worden de Limburgse bossen diverser ingericht, een nieuwe fase van bosbouw is gaande. Maar die bossen moeten ook voldoen aan meer eisen en wensen. En dat maakt de aanleg ervan knap lastig, weten de bosbouwers.

Zijn pas is snel, ondanks de modderige paden in het Bergerbos bij Afferden. Erwin Al, bosadviseur bij Staatsbosbeheer, lijkt met zijn grote stappen een haastige man. Maar zijn werk getuigt van het tegenovergestelde. 'Hier maken we de bossen van de toekomst, daarvoor moeten we denken in termijnen van zeker tachtig jaar.' Pas bij een kruispunt van twee kaarsrechte boswegen blijft hij staan om dat uit te leggen, de regen klettert op de rand van zijn hoed. Rechts van hem ligt een kaal veld met piepjonge

boompjes. Links een eentonig dennenbos. Al wijst naar het laatste: 'Dat bos is op. We vervangen de dennen nu met loofbos.' Hij wijst naar de andere kant: 'Die bomen horen hier oorspronkelijk thuis. Maar we planten ze hectare per hectare, anders geven we de natuur te veel stress.'

Al kan het weten, hij staat aan de lat om de nieuwe bossen van Limburg te ontwerpen. En dat is een duidelijk afscheid van de productiebossen van weleer. 'We zitten nu midden in een nieuwe fase van bosbouw. Dat is geen kwestie van kappen en opnieuw planten. Was het maar zo eenvoudig.' Lees het [hele interview](#) in de Limburger.

Archeologisch rijksmonument van wereldklasse

In mei 2023 is de prehistorische vuursteenmijn Rijckholt feestelijk heropend door vertegenwoordigers van Stichting Ir. D.C. van Schaik, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Staatsbosbeheer, de Provincie Limburg en de gemeente Eijsden-Margraten. De vuursteenmijn ligt ongeveer 6 km ten zuidoosten van Maastricht, in het Savelsbos tussen Rijckholt en Sint Geertruid.

In de vuursteenmijn is ongeveer anderhalf jaar gewerkt aan het behoud van het rijksmonument en aan de modernisering van de inrichting en beleving. Zo zijn onder meer vier nieuwe zijgangen van de bestaande bezoekersgang aangelegd door deels ingestort gebied. Op die manier zijn volledig intacte prehistorische gangenstelsels weer bereikbaar en beter zichtbaar gemaakt. Ook is het Regionaal Informatiecentrum 'Mijn Rijckholt' geopend.

De vuursteenmijn, een omvangrijk complex van individuele mijnen, is een archeologisch rijksmonument van wereldklasse. Duizenden jaren geleden werd hier in een 8 hectare

De zeldzame dennenwolfsklauw komt maar op twee plekken in Limburg voor.

In een deel van het terrein bij het Natura 2000-gebied Meinweg wordt de voedselrijke toplaag van de bodem afgegraven om de ontwikkeling van een schraal graslandtype te creëren. Op deze manier ontstaat er in het terrein een mozaïek van vegetaties van wat rijkere en armere bodems. Dit draagt bij aan de biodiversiteit en de robuustheid van het gebied.

groot gebied een belangrijke grondstof gewonnen. Door de lange duur van de winningsactiviteiten ontstonden naar schatting 2000 tot 4000 mijnen, waarvan er zo'n 75 zijn onderzocht en toegankelijk gemaakt. Vuursteen was het staal van de steentijd. Het materiaal is hard en scherp en zeer goed te gebruiken voor het maken van wapens en gebruiksvoorwerpen zoals pijl- en speerpunten, bijklingen en messen. De mijn is van ongeveer 4200 tot 2650 voor Christus in gebruik gebleven.

De Stichting Ir. D.C. Van Schaik nam in 2017 het beheer van de onderzochte mijnen over van eigenaar Staatsbosbeheer en heeft een initiërende en coördinerende rol gespeeld om ze zichtbaarder te maken. De mijn is ook te bezoeken met een gids. Dit project maakte deel uit van het RCE-programma 'Instandhouding archeologische rijksmonumenten'. Lees het [boswachtersblog](#).

Zeldzame soorten komen op door succesvol beheer Meerlebroek

De beheermaatregelen in Meerlebroek hebben succes en dat is ook de provincie Limburg opgevallen. De provincie is erg tevreden met de ontwikkeling van de venoevers. Binnenwerk heeft afgelopen jaar onder andere een strook berkenopslag verwijderd. En juist op die plek stond dit voorjaar een zeldzame orchidee. Daarnaast staan er op een venoever drie soorten zeldzame wolfsklauw, waaronder de dennenwolfsklauw die slechts op twee plekken in Limburg voorkomt. Meerlebroek is een bijzonder gebied doordat het grenst aan Duitsland waar een steilrand ervoor zorgt dat kwelwater precies aan de Limburgse kant naar boven komt. Daardoor komen deze bijzondere planten hier voor.

Pilot Versterking Natuurnetwerk verzilvert kansen

Vanuit het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit is enkele jaren geleden geld beschikbaar gesteld om extra maatregelen te treffen om natuurdoelen sneller te realiseren. In 2020 kreeg Staatsbosbeheer de opdracht om de pilot Natuurbank uit te voeren. Deze pilot is afgerond en heeft geen vervolg gekregen. 'Desondanks mochten we de proefprojecten die Staatsbosbeheer gestart was, wel voortzetten en tot afronding brengen onder de naam Pilot Versterking Natuurnetwerk', vertelt projectleider Anton Heesterbeek. 'De pilot Versterking Natuurnetwerk is nu een uniek project in Nederland. Deze draagt bij aan de doelstellingen van het programma Natuur & Nationaal Programma Landelijk gebied. Hiermee kunnen we extra kwaliteit toevoegen aan bestaande natuur. Onze pilotprojecten zijn in Limburg gelegen in en nabij de Uiterwaarden van de Niers, Langven, Meinweg, Geuldal en Roerdal. We starten met het treffen van inrichtingsmaatregelen in een gebied en daarna gaan we het gebied langdurig beheren. De soort ingreep (en het beheer) is per gebied heel verschillend. Het doel is om zeldzame soorten en vegetaties terug te ontwikkelen die onder druk staan onder invloed van bijvoorbeeld stikstofdepositie of verdroging. Dit is een kans die onder regulier beheer niet benut zou worden of pas over langere tijd haalbaar zou zijn. Binnen elk pilotproject is de aanpak verschillend; concreet nemen we bijvoorbeeld de maatregel om op één plek te maaien en een andere plek binnen het project te laten begrazen. Zo worden ook verschillen in ontwikkeling als gevolg van verschillen in beheermaatregelen duidelijk. In deze pilot zijn extra middelen beschikbaar voor aanvullende beheermaatregelen en

monitoring, voor een periode van 30 jaar. Met deze extra middelen kunnen we iets doen, dit monitoren én aantonen welk effect het heeft. Er ligt veel natuurpotentie in onze terreinen. Normaal gesproken heeft Staatsbosbeheer wel geld om een bepaalde ingreep toe te passen, maar niet altijd om de ontwikkeling daarna nog zo lang te begeleiden. Nu kunnen we over een langere periode bijsturen waar nodig en ervan leren. Dat bevordert de kennisontwikkeling in onze organisatie. De kwaliteit van de natuur kan flink verbeteren met uitvoering van bepaalde ingrepen. Aan de ene kant moet je de natuur zijn gang kunnen laten gaan, maar door het treffen van gerichte inrichtingsmaatregelen wél een goede uitgangspositie daarvoor bieden. Dat kunnen we nu waarmaken met deze pilot.'

'Prachtplek' de Leumolen bestaat 250 jaar

Op 1 oktober werd gevierd dat de Leumolen in het Leudal in 2023 alweer 250 jaar bestaat. Dit is gerekend vanaf het moment van de herbouw. De Leumolen is een nog altijd werkende watermolen op een locatie die al die tijd nauwelijks veranderd lijkt te zijn.

Het historische monument, gelegen in het prachtige natuurgebied Leudal, trok ook die dag veel bezoekers vanuit uit de omliggende regio. De opening werd verzorgd door wethouder Graef van de gemeente Leudal, Henk Evers, voorzitter Molenstichting Limburg en provinciehoofd Staatsbosbeheer Peter van de Rijdt. De rijke geschiedenis van de molen werd belicht, samen met de belangrijke rol van de vrijwilligers om deze prachtige molen draaiende te houden. Deskundige vrijwillige molenaars vertelden enthousiast over de werking en het belang van de molen. Het was fascinerend om te zien hoe de molenaar met behulp van het waterrad de molen in beweging zette. De aanwe-

zig kraampjes met lokale producten zoals lokaal gebrouwen biertjes, vers gemalen meel, lijnzaadolie van de molen en honing en jam uit de omgeving vonden gretig aftrek.

Tien jaar geleden ging Staatsbosbeheer op zoek naar 'De prachtplek van Nederland' en streed de Leumolen samen met tien andere genomineerden mee om deze prestigieuze titel. Bij het tellen van de stemmen bleek de watermolen aan de Leubeek, die ieder jaar door zo'n 6000 mensen bezocht wordt, goed te zijn voor liefst een kwart van de stemmen. De molen en het omringend beekdalengebied sleepte daarmee de titel binnen. Lees het artikel in [de Limburger](#).

Vroege Vogels bezoekt Limburgse parels in hellingbossen Zuid-Limburg

Maar liefst een hele aflevering van Vroege Vogels (BNNVARA) gaat over de hellingbossen in Zuid-Limburg. Stephan Huijgens en Guido Verschoor van Staatsbosbeheer laten de kijkers de enorme diversiteit aan flora en fauna in het vroege voorjaar zien. In de bossen schuilen wilde katten, vuursalamanders en zeldzame gele anemonen. De nog kale bomen geven kans aan een deken van voorjaarsbloei-ers en de bronnen en beken bruisen van het leven met daarin de kleine watersalamander en alpensalamander. Het zijn de beken die de heuvels uit het Limburgs plateau hebben gesleten en het is de mens die met zijn hakhoutbeheer de hellingbossen vorm heeft gegeven. Bijzonder is de bodemgesteldheid en de samenhang met alles wat er bloeit en groeit in dit gebied. Zo is het Bunderbos één van de weinige bossen waar kalktufbronnen zijn. Ze ontstaan door het vele kalkrijke kwelwater wat uit de bodem omhoog komt. Nieuwsgierig geworden? Bekijk de [aflevering](#) van Vroege Vogels.

Beeld: Evelien Philips

Prachtplek' de Leumolen'.

Beeld: Twan Teunissen

Zeldzame gele anemoon.

Beeld: Evelyn Philips

Wijnand Ticheloven.

Beeld: Wesley Overman

Een wilde eikelmuis.

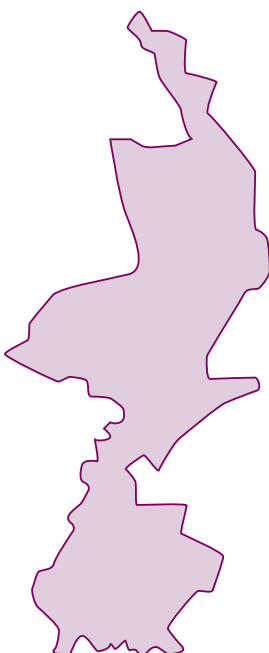
Natuurgrond ruilen voor meer kwaliteit en efficiency in beheer

Begin 2023 heeft Staatsbosbeheer een waardevolle natuurgrondruil gedaan waarbij gronden in Herkenbosch en Maasbree zijn verworven. Met deze ruiling is onze (grond) positie in Herkenbosch binnen het Nationaal Park De Meinweg verbeterd. De percelen in Maasbree zijn een belangrijke afronding aangrenzend in het Reservaat Regelhorst. Hierdoor wordt het Molenbeekdal verder versterkt. Rentmeester Wijnand Ticheloven vertelt: 'Grondruil is niet een doel maar een middel om kwalitatief betere natuurgrond in bezit te krijgen. De verwerving van het perceel bij de Meinweg is mogelijk gemaakt doordat collega Anton Heesterbeek daar budget beschikbaar had vanuit het pilotproject Versterking Natuurnetwerk. Zo werken we binnen

Staatsbosbeheer met verschillende teams en disciplines samen aan hetzelfde doel. Met grondruil versterken we de kwaliteit van onze natuur (denk aan aankopen in en bij Natura 2000-gebieden en natte natuurparels). Ook zorgen we ervoor dat onze gebieden door grondruil (verder) aaneengesloten raken. Daardoor is het een stuk efficiënter werken in het beheer. Het scheelt tijdens het maaien of de houtoogst als je niet steeds rekening hoeft te houden met bomen en percelen van anderen. En de particulier kon in dit geval met de ruiling zijn eigen natuur en bos verder met elkaar verbinden. Het is een echte efficiëncyslag voor beide partijen.'

Inzet voor behoud kwetsbaar Limburgs icoon - de eikelmuis - loont

Twee keer per jaar monitort de Zoogdierverseniging de populatie wilde eikelmuisen in het Savelsbos. Nu was 2023 het jaar van de eikelmuis en nam onderzoeker Wesley Overman van de Zoogdierverseniging tijdens zijn nachtelijke ronde Guido Verschoor van Staatsbosbeheer mee door de glooiende heuvels. Ze onderzochten de status van de laatste inheemse populatie eikelmuisen. Guido Verschoor, Staatsbosbeheer: 'Het monitoren van de populaties speelt een grote rol bij het inrichten van het landschap. Want je moet wel weten of de eikelmuisen de aangebrachte veranderingen waarderen! Bovendien is het Savelsbos een kwetsbaar bos, waar je te maken hebt met veel andere bijzondere natuurwaarden. Dit maakt het van groot belang veel te weten over de effecten van je maatregelen. Een juiste uitvoering kan niet alleen de eikelmuis, maar ook andere waarden helpen. En niet alleen het bos, maar ook de omgeving is van belang. Maken ze bijvoorbeeld wel gebruik van de verbindingen die tussen verschillende gebieden zijn gemaakt?' Lees het hele [artikel](#).

Van de 220.985 hectare die Limburg groot is, bezit Staatsbosbeheer er 12.393 (5,6%). Dat is bijna 30% van de totale oppervlakte aan natuur in Limburg.

Ongerust over de Grensmaas: 'We hebben er zelf een andere rivier van gemaakt'

Van wie is de Maas en hoe moeten we omgaan met de rivier? Die discussie speelt op nu nieuwe hoogwaterplannen voor de Maasvallei ontwikkeld worden. Provinciaal adviseur Pascal Roomberg is kritisch op de ingeslagen koers en ziet alternatieven. Als het aan Staatsbosbeheer ligt, wordt het agrarisch gebied tussen Voulwammes en Geulle aan de Maas onderdeel van de natuur; uiterwaarden die bij hoogwater mee kunnen stromen met de Grensmaas. Het gebied is er wat hem betreft uitermate geschikt voor.

Op een winderig stuk niemandsland loopt Pascal Roomberg resoluut op de Maas af. Een weids panorama aan grasland en akkers, de dijk van het Julianakanaal als barrière op de achtergrond. 'Hier is de Maas eigenlijk op zijn smalst', wijst hij naar de kronkelige stroom. 'Een paar jaar geleden was hier een prachtige steilrand vol met oeverzwaluwen. Het was misschien wel het mooiste plekje van de Grensmaas. Maar het is weggegraven.' Want die natuurlijke, door het water uitgesleten steilrand bij de dijk wordt gezien als erosie en een mogelijk zwak punt bij hoogwater. 'Terwijl: dit is gewoon van oudsher een knelpunt. Dit heet niet voor niets Voulwammes; in de late middeleeuwen gooiden ze in Maastricht al het afval in de Maas en dat kwam hier bij elkaar. Dit is echt een bottleneck.'

Als het aan Staatsbosbeheer ligt, wordt het agrarisch gebied tussen Voulwammes en Geulle aan de Maas onderdeel van de natuur; uiterwaarden die bij hoogwater mee kunnen stromen met de Grensmaas. Lees het hele verhaal van Pascal in [de Limburger](#).

Faunabeheer betekent balanceren

'Faunabeheer moet dienstbaar zijn aan de terreindoelelen van onze natuurgebieden', zegt Robbert Ouwerkerk

Beeld: Stephan Huijgens

Grensmaas.

(coördinator Faunabeheer/Boa). 'Met die boodschap trek ik al langere tijd de provincie in tijdens mijn contacten met jagers, overheden en wildbeheereenheden (lokale samenwerkingsverbanden van jagers). Het is belangrijk om goede afspraken te kunnen maken over de uitvoering van het afschot en dat die aansluiten bij onze belangen als terreineigenaar. Dat is vaak balanceren omdat sommige soorten schade kunnen aanrichten in onze natuurgebieden waar we tegelijkertijd ruimte willen geven aan de natuurlijke ontwikkeling en gedrag van dieren. En voor onze bezoekers is een waarneming van wilde dieren vaak een onvergetelijke natuurervaring.'

Er zijn met 28 wildbeheereenheden (inclusief de Limburgse kant van de Pelen) overeenkomsten voor de uitvoering van faunabeheer. In de praktijk richt het faunabeheer zich vooral op populatiebeheer van reeën en schadebestrijding op wilde zwijnen. De Meinweg en het Meerlebroek in Midden-Limburg zijn door de provincie aangewezen als leefgebied voor wilde zwijnen. Een goed beheer van deze soort is belangrijk om een gezonde groep zwijnen in stand te houden en tegelijkertijd de andere natuurdoelen in deze bijzondere gebieden goed te beschermen. Vanwege de complexiteit vindt de uitvoering van het faunabeheer onder directe regie van Staatsbosbeheer plaats.

In enkele gebieden is toestemming verleend voor afschot in het kader van exotenbestrijding, bijvoorbeeld op de nijlgans. Er is ook samengewerkt aan een herziening van het Faunabeheerplan Bever, waarin de wettelijke kaders worden omgebouwd tot werkwijzers voor de praktijk. En er is veel te doen over de wolf. Voor zover bekend heeft er zich geen wolf in Limburg gevestigd (uitgezonderd een territorium in Noord-Brabant dat zich uitstrekte tot delen van Limburg). Doortrekkende wolven zijn er wel geweest. Preventief zijn in terreinen van Staatsbosbeheer wolfwerende rasters gebruikt bij beweiding/begrazing van schapen en zijn bijvoorbeeld in De Meinweg kuddebeschermingshonden ingezet.

Boa's beschermen en bewaken onze natuur

Buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) zetten zich in om de gebieden die Staatsbosbeheer beheert te beschermen. Daarnaast houden zij toezicht op het recreatieve gebruik van de natuur en helpen zij bij de bewaking van de lokale orde en veiligheid.

Fauna/Boa-coördinator Robbert Ouwerkerk vertelt:

'Ons werk is heel breed. We doen bijvoorbeeld ook onderzoek naar mogelijke strafbare feiten, spreken burgers aan op hun gedrag maar ook om uitleg te geven over het werk van Staatsbosbeheer. Waar nodig houden we verdachten aan en schrijven boetes uit. In het donker en bij vooraf ingeschatte risico's werken we voor onze eigen veiligheid altijd in tweetallen. In 2023 zijn er in Limburg door onze

Beeld: Joep Bergfeld

Boa in gesprek met recreanten.

boa's 334 feiten met effect op de natuur geconstateerd. Het gros daarvan gaat over niet-aangelijnde honden, crossmotoren en het zich buiten de paden begeven. We hebben ruim 160 controles m.b.t. sportvisserij uitgevoerd. In de categorie wegverkeer (o.a. parkeerverboden) zijn we ruim 65 keer in actie gekomen. Afvaldumpingen troffen we ruim 90 keer aan, met daarnaast vijf hennepplantages en een xtc-afval dump. 75 keer was er sprake van diefstal of vernieling in openbaar gebied. Ook zijn er in samenwerking met politie zo'n 50 constateringen en afhandelingen geregistreerd, vooral gericht op visserijwet, wegverkeer en de APV.

De boa's van Staatsbosbeheer zijn in onze terreinen op de momenten dat het publiek er ook is; in de weekenden en avonduren. De mensen spreken ons vaak aan, we staan in directe verbinding met onze doelgroep. Die aanwezigheid werkt preventief, bezoekers voelen zich daar goed en veilig bij.'

Programma Natuur

Onze natuur en het klimaat staan onder druk. De afgelopen jaren zijn diverse maatregelen en projecten opgestart in onze gebieden die moeten leiden tot natuurherstel. Enkele voorbeelden van dit soort projecten zijn: verwijderen van opslag in natuurgebieden, bestrijding van exoten in bossen, bosrandbeheer, het inzetten van begrazingskuddes en het verbeteren van leefgebieden van bijvoorbeeld vogels, hazel- en eikelmuis.

Ook in 2023 zijn binnen de SPUK/N2000-herstel belangrijke stappen gezet in het hydrologisch herstel van Limburgse Pelen en het herstel van kwetsbare cultuurlandschappen, zoals glanshaver hooiland (Roerdal), kruiden en faunarijke akkers (Meinweg) en heideherstel (Maasduinen).

Klimaat

Ook Limburg kampt met de gevolgen van klimaatverandering: meer hitte, droogte en hoogwater in de rivieren zijn gevolgen van het veranderende klimaat. Samen met waterschappen, gemeenten en andere partners werken we aan een robuuste natuur die beter bestand is tegen klimaatverandering.

Vooruitblik 2024 - Jaar van het bos

In 2024 vieren we dat Staatsbosbeheer 125 jaar bestaat. We hebben in die tijd veel kennis opgedaan over bomen, bos en bosbeheer. Vandaar dat we 2024 hebben uitgeroepen tot Jaar van het bos.

Toen ons land werd gekenmerkt door een tekort aan bos en een toename van zandverstuivingen werd Staatsbosbeheer op 21 juli 1899 opgericht. De tijden zijn veranderd en Staatsbosbeheer veranderde mee. Staatsbosbeheer is vandaag de dag trots beheerder van deze fascinerende natuur die onze leefomgeving verrijkt. Een mooie reden om bomen en bos een jaar lang in de kijker te zetten.

Om het Jaar van het bos te vieren staat het thema 'Van Boom tot Bos' een jaar lang centraal. Dat doen we op verschillende manieren. Zo delen boswachters bijvoorbeeld mooie verhalen over bomen en bos tijdens 28 'Van Boom tot Bos wandelingen' door het hele land en is er een extra feestelijke landelijke viering van de Boomfeestdag in Drenthe. Meer informatie jaarvanhetbos.nl

Volg het boswachtersblog Limburg

De boswachters van Staatsbosbeheer bloggen over de natuur in hun gebieden en vertellen verhalen uit de praktijk. Belanghebbenden, geïnteresseerden en omwonenden kunnen zich abonneren op in totaal 23 boswachtersblogs. Volg ons in [Limburg](https://limburg.staatsbosbeheer.nl).

Contact

Meer weten over Staatsbosbeheer in Limburg?

Neem dan contact met ons op:

limburg@staatsbosbeheer.nl of via staatsbosbeheer.nl